

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

_____ проф. Лазаренко Н.І.
« ____ » _____ 2021 р.

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

з «Основ української філології»

для вступу на ОС магістра

Голова фахової атестаційної комісії

*канд. філол.н., доц., завідувач кафедри
української літератури Віннічук А.П.*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розбудова системи національної освіти, її докорінне реформування в умовах суверенності України мають сьогодні стати, як проголошує Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), основою “відтворення інтелектуального духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень національного відродження”. Це спричиняє значні зміни у функціонуванні та ставленні до вивчення української мови. Державний статус української мови може бути реалізований за умов розширення суспільних сфер україномовного спілкування, що означає створення відповідних соціальних, психолінгвістичних, освітньо-культурних передумов для оволодіння державною мовою. Щоб запровадити ці основні положення концепції вивчення української мови в систему державної освіти, слід здійснити комплексні заходи, серед яких на першому місці є докорінне поліпшення лінгвістичної підготовки вчительських кадрів.

Всебічна підготовка спеціалістів філологічного циклу передбачає глибоке знання мови, а також пізнання тих закономірностей і тенденцій, що виявляються у сфері мовлення. Фахівець зобов'язаний бездоганно володіти як усною, так і писемною формами мовлення, знати лексичні, фразеологічні, фонетичні, словотворчі і граматичні засоби, оволодіти практичними навичками, які ґрунтуються на глибокому знанні теорії мови. Тільки за такої умови фахівець зможе правильно розв'язувати ті відповідальні завдання, що поставили перед ним уряд, держава, загалом український народ. Плануючи глибоко опанувати українською філологією в межах інституту філології й журналістики, вступник повинен мати належну мовну та літературну основу.

Кваліфікаційні вимоги із «Сучасної української літературної мови»

Вступник повинен знати:

- закономірності сполучуваності звукових одиниць в українській літературній мові;
- живі чергування (асиміляцію, спрощення, дисиміляцію);
- основні закономірності наголошування слів в сучасній українській літературній мові;
- сучасні орфоепічні норми;
- основні принципи написання слів;
- джерела походження одиниць української лексики;
- лексико-семантичні відношення між словами;
- функціональні особливості різних груп лексики;
- різні підходи до класифікації фразеологізмів;
- лексико-граматичні зміни фразеологічних одиниць;
- джерела формування фразеологізмів української мови, використання фразеологізмів у різних стилях мови;

- граматичне значення слова у його відношенні до лексичного значення;
- систему повнозначних та службових слів сучасної української літературної мови;
- синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення мінімальних синтаксичних одиниць у синтаксичних конструкціях;
- типологію синтаксичних конструкцій у формально-граматичному, семантичному та комунікативному аспектах.

Вступник повинен уміти:

- диференціювати фонетичні, лексичні, граматичні і стилістичні норми української літературної мови;
- виявляти різноманітні лексико-семантичні відношення між словами;
- характеризувати лексичні одиниці за джерелами їхнього походження;
- пояснювати семантику слів іншомовного походження;
- аналізувати значення та структурні типи фразеологізмів – ідіом і фразеологічних одиниць;
- аналізувати вимову голосних і приголосних, визначати; типові артикуляційні ознаки фонем української мови;
- виявляти й аналізувати різні випадки живих чергувань приголосних;
- пояснювати чергування голосних і приголосних у випадках словозміни та словотвору;
- здійснювати морфемний та словотворчий аналіз слів, визначати словотворче значення афіксальних морфем, реконструювати словотворче гніздо однокорених слів;
- визначати граматичний статус слів та їхні диференційні морфологічні ознаки;
- визначати семантичні та формально-граматичні ознаки конструкцій синтаксичного рівня мови, схематично відтворювати структуру реченневих конструкцій, будувати речення за визначеною схемою;
- пояснювати вживання розділових знаків у реченнях різного рівня складності.

Отже, зміст пропонованої програми спрямований на реалізацію завдань фахової підготовки вчителя української мови, науково спроможного, такого, що володіє сучасними лінгвістичними знаннями та умінням їх творчо застосовувати у своїй педагогічній практиці.

Кваліфікаційні вимоги з «Історії української літератури»

Вступник повинен знати:

- основні шляхи й закономірності формування української літератури;
- специфіку суспільно-історичного контексту розвитку української літератури від давнини до сьогодення;
- стильові характеристики кожного періоду української літератури;
- відомості про життя й творчість провідних письменників доби;
- тексти, визначених програмою художніх творів;

- предмет і завдання методики навчання української літератури, її своєрідність як науки;
- мету і завдання шкільного вивчення української літератури;
- вимоги до змісту і рівня навчальних досягнень учнів з української літератури;
- особливості сприймання мистецтва слова школярами;
- основні професійні якості вчителя літератури;
- зміст і структуру шкільного курсу української літератури;
- традиційні та інноваційні методи і прийоми навчання української літератури;
- ефективні шляхи аналізу літературних творів різних родів і жанрів;
- види планування роботи вчителя літератури, контролю, критерії й норми оцінювання знань, умінь та навичок учнів;
- методичні шляхи організації і проведення позакласної роботи з літератури;
- зміст і структуру програм, підручників і посібників з української літератури.

Вступник повинен уміти:

- опрацьовувати літературно-критичні праці й користуватися довідковою літературою;
- характеризувати кожен з періодів українського письменства в суспільно-історичному контексті й обґрунтовувати причину їх зміни;
- осягати сутність культурно-історичних феноменів літературних надбань від давнини до сьогодення;
- визначати культурно-історичну цінність творів українського письменства в контексті світової літератури;
- з'ясовувати культурно-історичну функцію твору та його автора в сфері національної й світової літератур;
- аналізувати художні твори, опираючись на здобуті знання;
- виробляти та відстоювати власну позицію під час розв'язання літературознавчої проблеми шляхом ведення дискусії.

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

ВСТУП

Місце української мови серед інших слов'янських мов. Теорії щодо походження української мови. Державний статус української мови. „Закон про мови” в Україні, труднощі його здійснення.

Писемна і усна форми сучасної української літературної мови, їх спільні і відмінні риси. Поняття про норми, типи літературних норм.

Мова і суспільний прогрес. Функціональні стилі української літературної мови, джерела їх розвитку і збагачення.

Роль наукових праць, наукових та науково-методичних журналів для розвитку теорії і практики української літературної мови.

Діалекти української мови.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. ФОНЕТИКА. ФОНОЛОГІЯ. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ. ГРАФІКА.

Фонетика української літературної мови як учення про її звукову систему, про артикуляційні та акустичні властивості звуків. Фонологія як учення про систему фонем української літературної мови. Поняття фонем. Основний вияв і варіанти фонем.

Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні фонем, їх класифікація. Артикуляційна й акустична характеристики голосних фонем української літературної мови в ненаголошеній і наголошеній позиціях.

Живі (фонетичні) чергування. Асиміляція приголосних. Дисиміляція.

Зміна приголосних *г, ж, з; к, ч, ц; х, ш, с* перед суфіксами *-ськ-* та *-ств-*. Зміни приголосних перед суфіксом *-ин-*.

Асиміляція приголосних за дзвінкістю / глухістю. Асиміляція приголосних за м'якістю і місцем творення. Чергування приголосних з фонемним нулем.

Історичні чергування голосних і приголосних: найдавніші чергування голосних, чергування *о* та *е* з фонемним нулем, чергування *о / е* з *і*, *о / е* після шиплячих та *й*; суть та історичні умови чергувань *г, к, х / ж, ч, ш / з', ц', с'*.

Комбінування живих та історичних чергувань при словотворенні. Дисиміляція.

Приголосні фонем сучасної української мови, їх класифікація.

Склад як фонетична одиниця. Типи складів. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Морфемне членування слова і складоподіл.

Морфеміка. Поняття морфем. Типи морфем. Зміни в морфемній структурі слова.

Орфоепія як розділ мовознавства. Суспільне значення орфоепічних норм. Вимова голосних у ненаголошеній і наголошеній позиціях. Вимова приголосних, звукосполучень та слів іншомовного походження. Засоби милозвучності української мови.

Графіка. Літерні і нелітерні графічні засоби. Співвідношення між буквами і звуками української мови. Алфавіт. Правила вживання *ь* та апострофа в українській мові.

Українська орфографія як розділ мовознавчої науки. Співвідношення орфографії з графікою та орфоепією. Принципи української орфографії.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ.

Українська лексика з погляду походження. Найважливіші фонетичні і словотворчі ознаки власне українських слів.

Лексика з погляду вживання. Неологізми. Архаїзми. Історизми.

Українська лексикологія як розділ мовознавчої науки. Слово як лексична одиниця мови. Слово і поняття. Однозначні слова. Слова-терміни. Багатозначні слова. Пряме і переносне значення слів.

Омоніми. Розмежування омонімії і полісемії. Пароніми.

Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми.

Полісемія. Типи переносних значень.

Поняття про фразеологію. Фразеологічні одиниці, їх класифікація. Джерела фразеологізмів.

Лексикографія. Словники лінгвістичні й енциклопедичні. Типи лінгвістичних словників.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. МОРФЕМІКА. СЛОВОТВІР.

Основні способи творення слів у сучасній українській літературній мові. Морфологічне і неморфологічне словотворення.

Словотвір як окремий розділ мовознавства. Зв'язок словотвору з іншими розділами мовознавчої науки. Засоби словотвору; поняття про непохідну і похідну твірну основу; словотвірні афікси.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. МОРФОЛОГІЯ.

Граматика української мови як вчення про її граматичну будову. Розділи граматики – морфологія і синтаксис. Граматичне значення слів у відношенні до лексичного значення. Способи вираження граматичних значень слів в українській мові.

Українська морфологія як граматичне вчення про частини мови в українській мові. Граматичне значення, граматична форма і граматична категорія. Частини мови і принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні і неповнозначні частини мови. Вигук як окрема частина мови.

Іменник, його значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль. Лексико-семантичні групи (категорії) іменників.

Граматичні категорії числа й відмінка іменника. Категорія роду іменника. Іменники спільного роду. Іменники подвійного роду. Родова диференціація невідмінюваних іменників. Словотвір іменників. Написання складних іменників разом, через дефіс.

Відмінювання іменників II та IV відмін. Невідмінювані іменники. Іменники, що мають тільки форму множини. Відмінювання іменників прикметникової форми.

Відмінкова система іменників.

Прикметник, його значення і синтаксична роль. Розряди прикметників. Взаємоперехід розрядів прикметників. Прикметники членні і нечленні, стягнені і нестягнені форми.

Числівник, його значення і основні граматичні ознаки. Відмежування числівників від інших слів з кількісним значенням. Розряди числівників за значенням. Відмінювання числівників.

Відмінювання числівників. Творення числівників (в історичному освітленні).

Займенник, його значення; співвіднесеність займенників з іншими частинами мови. Розряди займенників за значенням. Відмінювання займенників.

Прислівник. Значеннєві розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Написання складних прислівників разом, окремо, через дефіс.

Дієслово, його значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Неозначена форма (інфінітив) як початкова форма дієслова.

Категорія виду дієслова.

Категорія часу дієслова. Категорія виду дієслова. Зв'язок категорій виду з категорією способу і часу.

Категорія особи дієслова. Категорія способу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Творення дієприкметників активного і пасивного стану. Дієприслівник.

Статус прийменника у системі частин мови: загальна характеристика. Явище препозитивації.

Службові частини мови.

Сполучник як частина мови. Класифікація сполучників. Розмежування сполучників і омонімічних сполучних слів.

Частки. Зв'язка. Модальні слова. Вигуки.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. СИНТАКСИС.

Синтаксис української мови як учення про будову речень і словосполучень. Речення і словосполучення як предмет синтаксису. Речення як основна одиниця мови. Основні ознаки речення.

Складне речення, його визначальні ознаки. Змістова, структурна та інтонаційна єдність частин складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Типи складних речень.

Основи поділу речень на прості й складні. Визначальні структурно-семантичні ознаки простого речення. Речення двоскладні та односкладні, поширені й непоширені, повні й неповні (загальна характеристика).

Типи підрядного зв'язку у структурі простого речення: узгодження, керування, прилягання, тяжіння.

Поняття про односкладні речення. Класифікація односкладних речень, їх характеристика.

Неповні речення, їх класифікація. Відмежування неповних речень від односкладних номінативних.

Складнопідрядні речення з кількома підрядними (послідовна підрядність, однорідна і неоднорідна супідрядність).

Складносурядне речення у системі складного речення. Пунктуація в складносурядному реченні.

Складнопідрядні речення нерозчленованої / розчленованої структури.

Складні багатокомпонентні конструкції

Суб'єктивно-модальні форми в українській мові. Вставлені одиниці.

Конструкції з чужим мовленням.

Речення з відокремленими другорядними членами. Поняття про відокремлення. Загальні умови та причини відокремлення другорядних членів.

Огляд вживання розділових знаків у складному реченні.

Вставні та вставлені одиниці.

Другорядні члени речення. Способи їх вираження. Аналітизм у системі другорядних членів речення.

Засоби поєднання предикативних частин у складному реченні.

Огляд вживання розділових знаків у простому реченні

Основні умови відокремлення другорядних членів речення.

Речення з однорідними членами. Способи вираження однорідності. Однорідні означення та їх відмінності від неоднорідних. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами, їх синтаксична роль.

Безсполучникові складні речення.

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Способи їхнього вираження. Тире між підметом і присудком.

Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Розмежування вільних синтаксичних словосполучень і лексичних та фразеологічних сполучень слів. Підрядні словосполучення і вираження в них синтаксичних відношень – означальних, об'єктних, адвербіальних. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням підпорядковуючого члена, за способом зв'язку (узгодження, керування, прилягання).

Звертання в українській мові.

Характеристика найважливіших теоретичних праць з різних розділів української мови.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР

Фольклор і фольклористика. Визначення фольклору як явища; розмежування понять фольклор, фольклористика, усна народна творчість.

Система жанрів української усної народної творчості.

Календарно-обрядова творчість. Поділ на цикли. Аналіз жанрів.

Родинно-обрядова творчість, її зв'язок з етапами життя та побутом людей.

Класифікація жанрів героїчного епосу. Українські народні думи.

Жанрові особливості історичних пісень, їх класифікація.

Українські народні балади. Жанрова своєрідність українських народних балад.

Українська народна лірика. Жанрові ознаки ліричних пісень, їх класифікація.

Казковий епос. Жанрові особливості українських народних казок. Класифікація народного казкового епосу. Аналіз основних жанрово-тематичних груп казок.

Історична (документальна) народна проза. Особливості неказкової народної прози у її зіставленні з казковою. Класифікація українського народного неказкового епосу.

Дитячий фольклор. Загальна характеристика та особливості дитячого фольклору.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ Х-XVIII СТОЛІТЬ

Предмет і завдання курсу давньої української літератури Х-XVIII ст., її місце в історії української літератури. Поняття про літературну пам'ятку, її редакції, списки. Рукописна традиція, сучасне поняття й розуміння авторського права. Характер і типи давніх рукописів. Основні типи почерків (устав, півустав, скоропис) і матеріалів письма (пергамент, папір). Художнє оформлення рукописів.

Періодизація української літератури Х-XVIII ст.: академічна періодизація (Історія української літератури: У 8 т. – К., 1967. – Т.1).

Література епохи Середньовіччя (Х – середина XIII століття). Прадавня українська література. Література й фольклор дохристиянського періоду.

«Велесова книга», відтворення в ній стародавньої історії Київської Русі.

Література зрілого Середньовіччя (кінець Х – середина XIII століття).

Перекладна література Київської Русі. Перекладна література як частина художнього спадку Київської Русі, її значення й місце в літературному процесі.

Жанри перекладної літератури – Біблійні книги, апокрифи, житійна література, науково-природничі книги, історико-повістева література, збірники афоризмів.

Біблія як книга Божої (основа релігійного вчення), як книга людська (багатовіковий запас людських знань), як історичний документ про історію єврейського народу, як пам'ятка світової культури.

Ораторсько-проповідницька проза, найпопулярніші збірники: «Златоструй», «Пчела», «Торжественник», «Ізмарагд» та інші.

Перекладна світська повість: «Олександрія», «Девгенєво діяння», повість про Акира Премудрого та інші.

«Пчела» – збірник афоризмів. Науково-природничі книги – «Фізіолог», «Шестоднев», «Християнська топографія» Козьми Індикоплова, їх значення для ознайомлення давнього українського читача з навколишнім світом.

Оригінальна література Київської Русі. Літописання. Загальна характеристика літописів, їх світове значення.

«Повість минулих літ». Ідейно-тематичний зміст, легендарно-оповідні жанри (про заснування Києва, смерть князя Олега від свого коня, Кирила Кожум'яку тощо).

Ораторсько-проповідницька проза.

Дидактичне красномовство. «Повчання дітям» (близько 1117) Володимира Мономаха. Образ державного діяча, воїна, патріота, людини й письменника.

Урочисте красномовство. «Слово про Закон і Благодать» (середина XI ст.) митрополита Іларіона. Патріотичний зміст твору.

Житійна (агіографічна) література. Основні типи житійної літератури – княжі житія («Сказання про Бориса і Гліба», житія княгині Ольги й князя Володимира) й житія ченців-богоугодників («Житіє Феодосія Печерського»).

Патерики, їх будова. Києво-Печерський Патерик (20-і роки XIII ст.). Джерела. Патерикова новела як основна композиційна одиниця. Особливості структури сюжету новел.

«Слово о полку Ігоревім». Проблема авторства й часу написання пам'ятки. «Слово...» й літописні повісті про похід Ігоря. Основна ідея твору. Питання про жанр пам'ятки.

Паломницька проза. Паломництво (пілігримство) як явище збагачення середньовічної культури, його просвітницькі засади. «Хоженіє» ігумена Даниїла – зразок паломницької прози.

Література пізнього Середньовіччя (середина XIII – середина XV століття).

Літописання. Галицько-Волинський літопис – визначна пам'ятка XIII століття.

Ораторсько-проповідницька проза. Еволюція жанру, зв'язок із історією. «Слово о погибелі Руської землі» (1238-1246). Проблема часу написання й історичної основи твору. Особливості поетики, образ Руської землі.

Література Ренесансу (друга половина XV – кінець XVI століття)

Історичні умови розвитку культури українського Відродження. Розвиток традиційних прозових жанрів. Короткий Київський літопис (перша половина XVI ст.).

Запровадження книгодрукування в Україні, суперечки про його початки. Видавнича діяльність Івана Федорова в Україні (львівські «Апостол» і «Буквар», «Острозька Біблія»). Краєзнавчий матеріал про друкаря.

Острозький гурток і його місце в розвитку національної освіти й літератури. Творчість Герасима Смотрицького. Біографічні дані. Основні частини його трактату «Ключ царства небесного» (1587), його полемічне спрямування.

Творчість Івана Вишенського. Основні віхи життя й творчості письменника.

Твори Івана Вишенського до Берестейської церковної унії. Критика соціальної дійсності в «Писанні до всіх обще, в Лядской земли живущих» і «Викритті диявола-світодержця». Авторська концепція ідеального суспільства, її консерватизм і утопічність.

Твори Івана Вишенського після Берестейської церковної унії, її зображення в «Писанні к утекшим от православной віри єпископам».

Творчість Мелетія Смотрицького. Життя і творчість письменника. Суспільна значущість і літературні якості «Треносу» (1610) Мелетія Смотрицького.

Література епохи Бароко (кінець XVI – кінець XVIII століття).

Історія виникнення терміну літературне бароко. Синкретизм бароко: літературний напрям, художній стиль і культурна епоха.

Хронологічні межі письменства бароко та його генеза: раннє бароко (кінець XVI – 20-і роки XVII ст.), зріле бароко (30-і роки XVII ст. – 10-і роки XVIII ст.), пізнє бароко (20-і – 90-і роки XVIII ст.).

Раннє Бароко (кінець XVI ст. – 20-і роки XVII століття). Початок віршової та драматичної літератури. Поняття про панегіричні, історичні й моралізаторські вірші. Два типи віршування – нерівноскладове й силабічне.

Панегірична поезія. «Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного» (1622) Касіяна Саковича – кращий зразок панегіричної поезії.

Зріле Бароко (30-ті роки XVII століття – 10-ті роки XVIII століття).

Подальший розвиток полемічної прози. Полемічна творчість Іоанікія Галятовського, її проблематика.

Історично-мемуарна проза. Козацькі літописи – самобутнє явище національної культури, ідеології та літератури.

«Літопис Самовидця». Питання авторства. Час написання, історія публікації. Жанрова структура. Зміст літопису.

«Дії презильної битви Богдана Хмельницького, гетьмана Запорозького, з поляками» (1710) Григорія Грабянки як патріотичний маніфест козацько-українського автономізму. Політичні погляди автора в творі. Відтворення образів козаків, державних діячів.

«Сказання про війну козацьку з поляками...» (1720) Самійла Величка. Спроба аналізу та узагальнення національного життя України XVII – XVIII ст.

Поетична творчість Лазаря Барановича. Збірка «Аполлонова люття» (1671), її зміст (відтворення сучасності, український побут і природа).

Поетична творчість Івана Величковського. Барокова поетика у збірках «Зегар цілий і полузегарек» (1690) і «Молоко від вівці пастиру належне» (1691).

Поетична спадщина Феофана Прокоповича.

Вірш «Епінікіон» (1709), його зв'язок із античною літературою (епінікії на честь переможців олімпійських ігор).

Драматургія. Основні драматичні жанри: діалоги, декламації, містерії, міраклі, мораліте, історична драма.

Драми-міраклі. Особливості композиції драми «Олексій, чоловік божий» (1673-1674).

Зародження жанру історичної драми. Трагікомедія «Владимир» (1705) Феофана Прокоповича, її місце в розвитку жанру.

Пізнє Бароко (20-90 роки XVIII століття).

Драма «Милість Божа» (1728) анонімного автора, друга спроба відтворення історичної тематики засобами драматичного мистецтва й перша драма про Богдана Хмельницького.

Вертепна драма. Своєрідний характер українського лялькового театру-вертепу як синтезу літературної та фольклорної традицій, поєднання біблійних і світських мотивів. Історія вивчення вертепу.

Історично-мемуарна проза та її місце в літературному процесі 20-90-х рр. XVII – XVIII ст. Щоденники, короткі літописи.

«Історія русів» як підсумок розвитку барокової історіографії, взірць політичного памфлету.

Творчість мандрівних дяків. Причини появи в українській літературі XVIII ст. творчості мандрівних дяків (циркачів, пиворізів), їх роль у поширенні освіти серед широких народних мас, у розвитку драматургії та театру, у наближенні шкільної премудрості до народу.

Інтерпретація традиційних сюжетів і мотивів на засадах «низового» бароко.

Сатира, соціально-політичні обставини виникнення української сатири як окремого жанру. Сатирично-гумористичні віршовані оповідання «Отець Негребецький», «Пекельний Марко», «Вірша про Кирика», їх ідейно-художні особливості.

Творча спадщина Івана Некрашевича, біографічні дані про поета. Інтермедійний діалог «Ярмарок»: образи Феська й Фелона, засоби їх творення. Зображення ідеального священика нової генерації та його стосунків із оточенням у віршах «Ісповідь» і «Замисл на попа».

Медитативно-елегійна лірика, її провідні образи й мотиви. «Їхав козак за Дунай» Семена Климовського.

Художньо-поетична модель історії козацтва у «Розмові Великоросії з Малоросією» Семена Дівовича.

Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури «високого» бароко. Життєпис письменника та історія його дослідження.

Збірка «Сад божественних пісень» (50-80-і роки XVIII ст.), її структура, особливості взаємозв'язку епіграфів і тексту віршів.

Жанрові різновиди віршів, які не включені до збірки. Просвітницькі мотиви творів. Мотиви свободи («Про свободу»), мудрості, людського вдосконалення на засадах християнського гуманізму.

Ранні діалоги «Наркісс», «Алфавіт, або Буквар світу». Діалоги «Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті», «Кільце» та їх жанрова своєрідність. Пізні діалоги «Боротьба Архистратига Михаїла з Сатаною про це: легко бути добрим», «Суперечка біса з Варсавою».

Діалоги-притчі «Вдячний Еродій» та «Убогий Жайворонок» як утілення ідеї про моральні та національні засади кохання, розвиток у них барокової антитезної концепції двох натур.

Збірка «Байки Харківські», її генеза. Час і місце створення. Композиція творів і джерела сюжетів.

Місце давнього українського письменства в світовому культурному процесі.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ.

Становлення нової української літератури. Літературний процес перших десятиліть XIX століття.

Значення для розвитку української культури освітніх центрів України: Львівського (1661), Харківського (1805), Київського (1834) університетів, Ніжинської гімназії вищих наук (1820).

Іван Петрович Котляревський (1769-1838). Поема «Енеїда», особливості видання твору (1791-1842). Поняття «бурлеск» і «травестія»,

поетика жанру бурлескно-травестійного твору у зв'язку з жанровими характеристиками «Енеїди» як бурлескно-травестійної поеми.

Особливості жанру «Наталки Полтавки» (1819) як «малоросійської опери».

Григорій Квітка-Основ'яненко (1778-1843). Повість «Маруся» (1834), патріотичні засади написання твору, морально-етичне завдання письменника в творі. Життєствердна домінанта повісті. Образи твору.

Тарас Григорович Шевченко (1814-1861). Життєвий і творчий шлях. Періодизація творчості. Епохальне значення «Кобзаря» 1840 року. Традиції попередників і новаторство. Лірика петербурзького періоду: мотиви, жанри, образи, органічний зв'язок з усною народною творчістю. Національні ідеї в ліриці періоду «трьох літ». Твори на історичну тему. Поема «Єретик», її ідейні домінанти та світоглядна концепція автора. «Холодний Яр» – виступ проти фальсифікації історії України, уславлення гайдамаччини та пророкування майбутніх визвольних змагань українців. Містерія «Великий льох»: оцінка історичних подій та менталітету співвітчизників. Послання «І мертвим, і живим...», його ідейні смисли та патріотичність звучання. Особливості композиції і стилю. Полемічний тон твору. «Невольничча » лірика, її людинознавча сутність. Поезія «Думи мої, думи мої...» (1847) – заспів до творчості періоду заслання. Автобіографічні мотиви та суспільне узагальнення у віршах «Якби ви знали, паничі», «І виріс я на чужині», «І золотої, й дорогої...», «Мені тринадцятий минало», «Ми в купочці колись росли», «На Великдень, на соломі». Цикл «Доля», «Муза», «Слава» – синтетичне самоусвідомлення поета як творця, утвердження позитивного змісту власної життєвої долі і поетичної творчості. Історія написання, художні особливості. Використання біблійних мотивів та мрії про майбутнє у поезіях «Осії. Глава XIV», «Ісаія. Глава 35», «Сон» («На панщині пшеницю жала...»).

Марія Олександрівна Вілінська (Марко Вовчок) (1833-1907). «Народні оповідання» – нове явище в європейській літературі. Тематика «Народних оповідань», проблематика, жанрово-композиційні особливості, поетика (фольклорно-етнографічна основа, психологізм, висока інформативність мови, емоційність та ін.). Образ оповідачки. Традиції та новаторство. Повесть «Інститутка»: соціальна та морально-етична проблематика, глибока розробка образів, особливості стилю.

Пантелеймон Олександрович Куліш (1819-1897). Жанр історичного роману в епічній прозі П. Куліша. Соціально-історичний роман «Чорна рада», 1845-1846, 1857рр. та його проблематика.

Степан Васильович Руданський (1834-1873). Багатство змісту гумористичних співомовок. Своєрідність показу головного персонажа – простого селянина в його багатоманітних соціальних і національних зв'язках («Не вчорашній», «Черевики», «Циган з конем», «Загадки», «Баран», «Гусак», «Варена сокира» та ін.).

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ.

Іван Нечуй-Левицький (1838-1918). Повість «Микола Джеря». Жанрово-стильові особливості повістей. Роман «Хмари», актуальність проблематики.

Панас Мирний (Панас Рудченко) (1849-1920). Роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»: історія написання, жанр. Сюжетно-композиційна специфіка, тип нарації, стиль, масштабність проблематики.

Борис Грінченко (1863-1910). Прозовий доробок письменника: тематика, образна система, специфіка жанрової форми. Діалогія «Серед темної ночі», «Під тихими вербами».

Марко Кропивницький (1840-1910). Еволюція драматурга. Процес розвитку сільського буржуа в драмі «Глитай, або ж павук». Психологізація образів, викривально-сатиричне спрямування творів.

Михайло Старицький (1840-1904). Світогляд, естетичні вподобання.

Фольклорна основа соціальної драми «Ой не ходи, Грицю».

Іван Карпенко-Карий (1845-1907). Галерея сільських «чумачих» на шляху створення соціальної комедії. Масштабність і хист характеротворення («Сто тисяч», «Хазяїн»). Жанрова природа та художня специфіка п'єс.

Життєвість проблематики, комедіографічна майстерність («Мартин Боруля»).

Іван Франко (1856-1916). Життєвий і творчий шлях письменника.

Два видання збірки «З вершин і низин»: розширення творчого діапазону. Новаторство композиції, репрезентативність видів поезії.

Композиційні особливості збірки «Зів'яле листя».

Поема «Мойсей» – другий «заповіт» українському народу.

Проза Івана Франка. «Перехресні стежки»: сюжет, композиція, образи.

Михайло Коцюбинський (1864-1913). М. Коцюбинський – майстер української прози кінця XIX – початку XX століття. Оповідання про дітей («Ялинка», «Харитя», «Маленький грішник»). Мальовничість, експресивність зображення руху, художній лаконізм.

Тема психологічної роздвоєності людини-митця в етюді «Цвіт яблуні».

Новела «Intermezzo» – поетичний маніфест найважливіших принципів мистецтва.

«Тіні забутих предків»: сюжет, композиція, образи.

Ольга Кобилянська (1863-1942). Повість «Людина». Порушення важливих соціально-естетичних проблем сучасного її життя.

Повість «Царівна». Тематична новизна, художнє багатство твору: місце інтелігенції в суспільстві; свобода людини і її протидія насильству та гнітю; жіноче питання. Особливості композиції.

Повість «Земля». Проблематика. Тема трагічного становища селянства.

Леся Українка (Лариса Петрівна Косач-Квітка) (1871 - 1913).

Життєвий і творчий шлях. Новоромантизм Лесі Українки як спроба осмислення методу літератури майбутнього.

Лірика. Збірки поезій «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки».

Драматична поема «Бояриня», її пафос, проблематика, художні образи.

Моральне кредо письменниці, високий гуманістичний ідеал краси вільнолюбивого незнищеного людського духу («Лісова пісня»). Джерела твору. Філософська ідея, художня правда.

Василь Стефаник (1871-1936). Твори про рекрутчину: «Виводили з села», «Стратився».

Тема еміграції в новелі «Камінний хрест». Конкретно-історична канва зображуваного. Символічний образ камінного хреста.

Тема пролетаризації селянства. Новела «Синя книжечка».

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Літературний процес 10-30-х років. Поезія. Проза. Драматургія. «Розстріляне відродження» – умовна назва літературно-мистецької генерації 20-х – початку 30-х років, репресованої комуністичною системою.

Павло Тичина (1891-1967). «Сонячні кларнети» (1918) – підсумковий етап ідейно-естетичних пошуків української поезії початку ХХ ст. Поняття «кларнетизму» як визначення концентрації світотворчої енергії української душі, синтез тенденцій модернізму та національного ренесансу.

Максим Рильський (1895-1964). Збірка «Синя далечінь» (1922): класичні віршові форми у поезіях (сонет, рондо, октава, гекзаметр).

«Третє цвітіння» поета: збірки «Троянди й виноград» (1957), «Далекі небосхили» (1959), «Голосіївська осінь» (1959), «В затінку жайворонка» (1961) та ін. – синтез кращих здобутків попередніх етапів.

Володимир Сосюра (1898-1965). Змалювання образу Батьківщини у вірші «Любіть Україну», гостра критика його у повоєнні роки.

Микола Бажан. «Політ крізь бурю» – класичний взірєць поеми, її проблематика, зокрема антикультивське спрямування, своєрідність побудови, образи та їх прототипи.

Євген Маланюк (1897-1968). Збірки «Стилет і стилос» (1925), «Гербарій» (1926), «Земля й залізо» (1930), «Земна Мадонна» (1934), образ України

Володимир Винниченко (1880-1951). Письменник, політик, громадський діяч, видатний прозаїк і драматург.

Особливості поетики малої прози («Студент», «Зіна», «Солдатики», «Голота», «Раб краси», «Малорос-європеєць», «Контрасти», «Біля машини»).

Микола Хвильовий (1893-1933). Трагічна постать М.Хвильового (Фітільова) в українській літературі та культурі.

Збірки «Сині етюди» (1923) – подія в українській прозі 20-х років.

Валер'ян Підмогильний (1901-1937). Інтелектуально-психологічний роман «Місто».

Юрій Яновський (1902-1955). Роман «Вершники» (1935): показ національного ґрунту народної героїки і водночас потенційна заангажованість автора у трактуванні подій як данина культивській добі.

Новелістична структура романів «Чотири шаблі» і «Вершники». Жанрові особливості роману у новелах.

Остап Вишня (1889-1956). Любов до рідної землі, поетичне змалювання природи у «Мисливських усмішках» (1958). Народна мудрість, дотепність, простота і щирість оповідача у творах «Відкриття охоти», «Заєць», «Вальдшнеп», «Дикий кабан або вепр», «Як варити і їсти суп із дикої качки» та ін.

Іван Кочерга (1881-1952). І. Кочерга – знакова постать української драматургії.

Вершинний твір І. Кочерги – драматична поема «Свіччине весілля» («Пісня про свічку», 1930). Композиція твору. Ідейно-художня роль символічного образу свічки та світла. Художня довершеність п'єси, динамізм розвитку подій, багатство мови.

Микола Куліш (1892-1937). Актуальність мовної проблематики в Україні – розкриття її у комедії «Мина Мазайло» (1929).

Олександр Довженко (1894-1956). «Зачарована Десна» (1956). Виразна новаторська будова твору, відповідно двоплановий характер оповіді. Колоритність характерів людей українського села. Своєрідність стилю.

Улас Самчук (1905-1987). Змалювання національної трагедії – голодомору 1933 року – у романі «Марія» (1933).

Іван Багряний (1906-1963). Заснований на власних життєвих враженнях роман «Тигролови» (1943, перша назва – «Звіролови») – свідчення нескореності української людини сталінській каральній машині.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ.

Загальна характеристика епохи. Генезис поетичної і прозової творчості в період з кінця 50-х – 80-х років ХХ століття. Шістдесятництво як суспільно-культурний рух. Вісімдесятники як літературне явище. Поезія вісімдесятників.

Дмитро Павличко (нар. 1929). Волелюбна лірика поета останніх років. Збірка «Покаяльні псалми» (1994).

Ліна Костенко (нар. 1930). Ліна Костенко – знакова постать української літератури другої половини ХХ ст.

Роман у віршах «Маруся Чурай» (1979).

Роману у віршах «Берестечко» (1999).

Василь Симоненко (1935-1963). Життєвий і творчий шлях митця. Прижиттєва збірка поета «Тиша і грім» (1962). Філософське осмислення буття – природи, людини та суспільства, органічний сплав громадянської лірики та інтимних почуттів, у збірках «Земне тяжіння» (1964), «Поезії» (1964), «Лебеді материнства» (1981).

Іван Драч (нар. 1936). Поема «Чорнобильська Мадонна» (1988). Місце письменника у сучасному літературному процесі, вплив на його подальший розвиток.

Микола Вінграновський (1936-2004). Микола Вінграновський – митець-шістдесятник. Збірка «Атомні прелюди» (1962). Основні мотиви.

Василь Стус (1938-1985). Трагічна доля письменника-патріота за умов комуністичного режиму.

Проблемно-тематичне, жанрове й образне багатство творів В. Стуса. Своєрідність образу України в поезіях «О земле втрачена, явився...», «На колимськiм морозі калина» та ін. Історіософські візії митця у поезіях «За літописом Самовидця», «Сто років як сконала Січ».

Борис Олійник (нар. 1935). Вірш «Вибір». Виразно дидактичний вірш «В оборону хліба». «Пісня про матір»: образ матері як утвердження етичної норми.

Олесь Гончар (1918-1995). Роман «Собор» (1968). Гострота й актуальність теми, багатопроблемність епічного полотна. Особливості композиційно-сюжетної побудови. Образна система (Микола Баглай, Ізот Лобода, Єлька, Володька Лобода).

Михайло Стельмах (1912-1983). Роман «Чотири броди» (1979). Жанрова своєрідність твору. Звернення до трагічних сторінок минулого, зокрема голодомору і репресій 30-х рр.

Василь Барка (1908-2003). Життя і творчість В. Барки (В. Очерета) – поета, прозаїка і драматурга, літературознавця, критика і перекладача.

Відтворення трагічних подій голодомору 1933 року у романі «Жовтий князь» (1963).

Павло Загребельний (1924-2009). Життєвий і творчий шлях митця. Павло Загребельний – видатний майстер історичного роману.

Роман «Диво»: композиційно-сюжетна своєрідність, наскрізний образ Софії Київської, центральна постать зодчого Сивоока, багатотональність характерів і картин.

Григор Тютюнник (1931-1980). Григор Тютюнник – «блискучий новеліст і повістяр» (О. Гончар) 60-70-х років ХХ ст. Життєвий і творчий шлях митця. Моделювання вселюдських мотивів й питань крізь призму конкретної історії героя, його душевного стану («Деревій», «Три зозулі з поклоном», «Три плачі за Степаном»).

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.

Тенденція розвитку української літератури наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.

Літературні угруповання та об'єднання, їх лідери: Національна спілка письменників, АУП (Асоціація українських письменників), асоціація «Нова література»; «Бу-Ба-Бу», «Нова дегенерація», «Пропала грамота», «Західний вітер», «ЛуГоСад», «500», «Червона фіра»).

Покоління вісімдесятників – свідок краху тоталітарної системи. Апокаліптичне світовідчуття, тяжіння до заперечення й розвінчання. Руйнування радянських комплексів і стереотипів у житті й літературі.

Валерій Шевчук (1939 р. нар.). Філософсько-міфологічна основа роману-балади «Дім на горі» (повість-преамбула та збірка новел «Голос трави»). Особливості композиції. Демонологічні мотиви.

Василь Шкляр (1951 р. нар.). Український письменник, політичний діяч. Роман «Чорний ворон». Історична та художня правда. Жанр художньо-документального роману. Особливості композиції. Любовна сюжетна лінія.

Постать отамана Чорного Ворона – Веремія Чорновуса. Образи побратимів Чорного Ворона. Герої-вовкулаки, козачка Дося і сліпа ворожка Євдося.

Василь Герасим'юк (1956 р. нар.)

Віхи життя і творчості, формування світогляду. «Чоловічий танець». Символічний образ Ісуса Христа. «Жива ватра», «Прийшли вночі: Твій, діду, син умер». Міфологема вогню. Містика як співакт кількох індивідів. Ритуал поховання в поезії «Старовинні забави». «Старий Завіт». Гранична ситуація в житті індивіда. Християнське переживання смерті ближнього.

Ігор Римарук (1958-2008). Життєвий і творчий шлях.

Збірка «Діва Обида» (2002). Специфіка композиції книжки. Осучаснена біблійна манера.

Літературне угруповання «Бу-Ба-Бу», його засновники. Новий різновид поезії – поетичне шоу. Архетип ліричного героя у творчості бубабістів.

Юрій Андрухович (1960 р. нар.). Роман «Рекреації». Смысл назви твору. Орієнтації на концепцію середньовічної «карнавальної культури й амбівалентності».

Роман «Московіада». Мозаїко-карнавальна композиція, моно-міфологічна схема розгортання сюжету.

Оксана Забужко (1960 р. нар.). Життєвий шлях письменниці. Проза, поезія, дослідницькі студії та есеїстика.

Збірки «Травневий іній», «Диригент останньої свічки», «Апостол», «Новий закон Архімеда : Вибрані вірші 1980-1998» (оглядово).

Повість «Казка про калинову сопілку». Фольклорно-міфологічні джерела. Композиція і сюжет повісті. Ідея єдності роду. Образи.

Галина Пагутяк (1958 р. нар.). Життєвий шлях Галини Пагутяк.

Роман «Слуга з Добромиля». Історично-містичні події, які охоплюють вісім століть – від XII до XX.

Література 90-х XX століття. Міленіумне покоління. Покоління дев'яностників.

Представники: літутруповання «Нова дегенерація», Сергій Жадан, Юрій Бедрик, Тарас Прохасько, Юрій Іздрик, Володимир Єшкілев.

Сергій Жадан (1974 р. нар.). Формування світогляду. «Цитатник» (1995) – збірка вибраного з попередніх самвидавчих поетичних книжок. Політичний вірш «Цитатник» – роздум над змістом власного «я» в контексті історії і культури України.

Літгурт «Нова дегенерація» (Іван Андрусяк, Степан Процюк, Іван Ципердюк).

Іван Андрусяк (1968 р. нар.). Поет, прозаїк, перекладач, літературний критик. Збірка «Отруєння голосом» (1996). Основні мотиви збірки.

Марія Матіос (1959 р. нар.). Роман «Солодка Даруся» (2005). Розповідь про нещадні жорна історії, невитравне людське зло і незнищенне добро.

Збірка новел «Нація. Одкровення». Два цикли – «Апокаліпсис» й «Одкровення». Жанровий і концептуальний сенс новел «Просили тато-мама...», «Не плачте за мною ніколи...».

Тарас Прохасько (1968 р. нар.). Тарас Прохасько – один із наймолодших представників «станіславського феномену». Збірка «Лексикон таємних знань». Оповідання «Від чуття при сутності».

Сучасна українська драматургія. Антологія «Страйк ілюзій» (2004). Міленіумне покоління (двотисячники).

Найновіші тенденції розвитку сучасного українського письменства. Жанрове розмаїття. Співвідношення та взаємопроникнення елітарної і масової культури. Новітня українська література у світовому контексті.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ *із Сучасної української літературної мови*

Основна

1. Арполенко Г.П. Числівник української мови / Г.П. Арполенко, К.Г. Городенська, Г.Х. Щербатюк. – К.: Наук. думка, 1980. – 242 с.
2. Безпояско О.К. Граматика української мови: Морфологія / О.К. Безпояско, К.Г. Гродненська, В.М. Русанівський. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
3. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії / О.К. Безпояско . – К.: Наук. думка, 1991. – 171 с.
4. Будько М.В. Проблема простого ускладненого речення в українському мовознавстві / М.В. Будько // Мовознавство. – 1991. – №3.
5. Вихованець І.Р. Граматика української мови: Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К., 1993.
6. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1987. – 231 с.
7. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
8. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Грищенко. – К.: Рад. школа, 1982. – 208 с.
9. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1980. – 286 с.
10. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Семантико-синтаксична структура речення / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, В.М. Русанівський. – К., 1983.
11. Вихованець Іван, Городенська Катерина. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики української мови / І. Вихованець, К. Городенська. – К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.
12. Гливінська Л. Сучасна українська літературна мова. Фонетика: навч. посіб / Л. Гливінська. – К.: Логос, 2008. – 315 с.
13. Крижанівська О.І. Історія української мови: Історична фонетика. Історична граматики: навч. посіб / О.І. Крижанівська. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 248 с.
14. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія / В.О. Горпинич. – К.: Вища школа, 1999.
15. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник / В.О. Горпинич. – Дніпропетровськ, ДДУ, 2000. – 364 с.
16. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові / А.П. Грищенко. – К., 1978. – 207 с.
17. Грищенко А.П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові / А.П. Грищенко. – К., 1969.
18. Дорошенко С.І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові / С.І. Дорошенко. – Харків, 1980.
19. Дудик П.С. Просте ускладнене речення / П.С. Дудик. – Вінниця, 2002.

20. Коваль Л.М. Модульний курс синтаксису простого речення в українській мові / Л.М. Коваль. – Вінниця: ПП Главацька, 2010. – 280 с.
21. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія / І.К. Кучеренко. – Вінниця: “Поділля- 2000”, 2003. – Вид. 2, уточ. й доп. – 464 с.
22. Леонова М.В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / М.В. Леонова. – К.: Вища школа, 1983. – 264 с.
23. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія / Ф.П. Медведєв. – Харків, 1982.
24. Мойсієнко А.К. Сучасна українська мова. Синтаксис простого ускладненого речення: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / А.К. Мойсієнко. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал»», 2009. – 207 с.
25. Плющ М. Я. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми: навчальний посібник / М. Я. Плющ, О. Ю. Грипас. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. – 264 с.
26. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля. – К., 2006. – 716 с.
27. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови \ Л.Г. Скрипник. – К.: Наук. думка, 1973. – 279 с.
28. Слинько І.І. Синтаксис сучасної української літературної мови. Проблемні питання / І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К., 1994.
29. Сучасна українська літературна мова / [за ред. Грищенка А.П.]. – К.: Вища школа, 1997. – 493 с.
30. Сучасна українська літературна мова / [за ред. Плющ М.Я.]. – К.: Вища школа, 2000. – 430 с.
31. Сучасна українська літературна мова / [за ред. Пономарева О.Д.]. – К.: Либідь, 2001.
32. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / [за ред. І.К.Білодіда]. – К., 1969.
33. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / [за ред. І.К.Білодіда]. – К.: Наук. думка, 1969. – 583 с.
34. Сучасна українська літературна мова: Фонетика / [ред. І.К. Білодіда]. – К., 1969.
35. Сучасна українська літературна мова / [за ред. М.Я. Плющ]. – 7-е вид. – К.: Вища школа, 2009. – 430 с.
36. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка: Практикум: навч. посіб. / [за ред. М.М.Фашенко]. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 176с.
37. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К. Мойсеєнко, О.В.Бас-Кононенко, В.В.Бондаренко та ін. – К.: Знання, 2010. – 270 с.
38. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія / Н.І. Тоцька. – К., 1983.

39. Українська мова. Енциклопедія / [за ред. В.М. Русанівського]. – К., 2000.
40. Чапля І.К. Прислівники в українській мові / І.К. Чапля. – Харків, 1960.
41. Шевченко Л.Ю. Сучасна українська мова. Довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко. – К., 1990.
42. Шкурятян Н.Г. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник / Н.Г. Шкурятян, С.В. Шевчук. – К.: Літера, 2000. – 688 с.
43. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови / К.Ф. Шульжук. – К., 2004.

Додаткова

1. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології / М.Ф. Алефіренко. – Харків: Вища школа, 1987. – 133 с.
2. Бурячок А.А. Назви спорідненості і свояцтва в українській мові / А.А. Бурячок. – К.: Вид-во Акад. наук УРСР, 1961. – 149 с.
3. Ващенко В.С. Українська лексикологія: семантико-стилістична типологія слів: Посібник для студентів-філологів / В.С. Ващенко. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1979. – 125 с.
4. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І.Р. Вихованець. – К., 1983.
5. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові / Г.М. Гнатюк. – К.: Наук. думка, 1982. – 248 с.
6. Горецький П.Й. Історія української лексикографії / П.Й. Горецький. – К.: Вид-во Акад. наук УРСР, 1963. – 263 с.
7. Городенська Катерина. Граматичний словник української мови: сполучники / Катерина Городенська. – Київ-Херсон, 2007. – 337 с.
8. Гриценко П.Ю. Ареальне варіювання лексики / П.Ю. Гриценко. – К.: Наук. думка, 1990. – 272 с.
9. Доленко М.Т. Сучасна українська мова / М.Т. Доленко, І.І., І.І. Пацюк, А.Г. Кващук. – К., 1987.
10. Ермоленко С.С. Образные средства морфологи / С.С. Ермоленко. – К.: Наук. думка, 1987. – 113 с.
11. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова / М.А. Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1984. – 255 с.
12. Жовтобрюх М.А. Курс сучасної української літературної мови / М.А. Жовтобрюх, Б.М. Кулик. – К., 1972.
13. Загнітко А.П. Морфологічні категорії іменника в синтагматиці і парадигматиці / А.П. Загнітко. – К.: НМК ВО, 1990. – 132 с.
14. Іваницька Н.Л. Двоскладне речення в українській мові / Н.Л. Іваницька. – К., 1986.
15. Іваницька Н.Л. Синтаксис простого речення. Складні випадки аналізу / Н.Л. Іваницька. – К., 1989.
16. Івченко М.П. Числівники української мови / М.П. Івченко. – К.: Вид-во Київ. держ. ун-ту ім. Т.Г.Шевченка, 1955. – 143 с.
17. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови / М.У. Каранська. – К., 1995.

18. Коваль А.П. Пригоди слова: Науково-популярне видання / А.П. Коваль. – К.: Рад. школа, 1985. – 213 с.
19. Коваль А.П. Крилате слово / А.П. Коваль. – К.: Рад. школа, 1983. – 222 с.
20. Коптілов В.В. У світі крилатих слів / В.В. Коптілов. – К.: Веселка, 1976.
21. Кочерган М. Слово і контекст / М. Кочерган. – Львів, 1980.
22. Кучеренко І.К. Категорія відмінка в сучасній українській мові / І.К. Кучеренко. – Львів: Вид-во Львів.ун-ту, 1961. – 52 с.
23. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові / І.Г. Матвіяс. – К.: Рад. школа, 1974. – 184 с.
24. Мацько Л.І. Інтер'єктиви в українській мові: Навч. посібник / Л.І. Мацько. – К.:КДП, 1981. – 130 с.
25. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова / Г. Півторак. – К., 1993.
26. Русанівський В.М. Структура українського дієслова / В.М. Русанівський. – К., 1971.
27. Плющ М.Я. Проблема відокремлення і відокремлених компонентів речення (семантико-синтаксичний і комунікативний аспекти) / М.Я. Плющ. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – 89 с.
28. Ужченко В.Д. Народження і життя фразеологізму / В.Д. Ужченко. – К.: Рад. школа, 1988. – 278 с.
29. Уорф Б.Л. Грамматические категории // Принципы типологического анализа языков различного строя / Б.Л. Уорф. – М.: Наука, 1972. – С.44–60.
30. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови: перекл. з англ. / Ю. Шевельов. – Харків: Акта, 2002. – 1054 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ **з Історії української літератури**

Основна

1. Бандура О. М. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення української літератури : посібник для вчителя / О. М. Бандура. – К. : Рад. школа, 1984. – 166 с.
2. Возняк М.С. Історія української літератури: В 2-х т. / М. Возняк. – Львів, 1992. – Т.1; – Львів, 1994. – Т. 2.
3. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література: Підручник. – 2-е вид. / М. Грицай, В. Микитась. Ф. Шолом. – К., 1989.
4. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т. – Т. 1 / М. Грушевський / Упор. В. Яременко; Авт. передм. Н. Кононенка; Приміт. Л. Дунаєвської. – К., 1993.
5. Демчук О. В. Нестандартні уроки з української літератури в 9-11 класах / О. В. Демчук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2000. – 141 с.
6. Єфремов С. Історія українського письменства. Від початків до Костомарова / С. Єфремов. – К. – Лейпціг, 1919. Фотопередрук у Мюнхені 1989 р.

7. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття): Підручник / П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик та ін. – К., 1992.
8. Історія української літератури 70-90-х рр. XIX ст.: У 2 т. / За ред. О. Гнідан. – К., 1999.
9. Історія української літератури XIX ст.: У 2 кн. / За ред. М. Жулинського. – К., 2006.
10. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн. / За ред. О. Гнідан. – К., 2005.
11. Історія української літератури. У 2 т. / За ред. І. Дзеверіна. – К., 1988.
12. Історія української літератури. XIX століття: У 3 кн. / За ред. М. Яценка. – К., 1997.
13. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) / О. М. Куцевол. – К. : Освіта України, 2008. – С. 281-295.
14. Наукові основи методики літератури : навч.-методичний посібник / за ред. Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
15. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 354 с.
16. Пультер С. О. Методика викладання української літератури в середній школі: Курс лекцій для студентів-філологів / С. О. Пультер, А.В. Лісовський. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 144 с.
17. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : монографія / А. Л. Ситченко. – К. : Ленвіт, 2004. – С. 173-180.
18. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі / Б.І. Степанишин. – К. : Проза, 1995. – 254 с.
19. Степанишин Б. І. Література – вчитель – учень / Б. І. Степанишин. – К. : Освіта, 1993. – 240 с.
20. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник / Г. Л. Токмань. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 312 с.
21. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст.: У 3 кн. / Упор. В. Яременко, Є. Федоренко. – К., 1993 – 1994.
22. Чижевський Д.І. Історія української літератури (від початків до доби реалізму) Д. Чижевський. – Тернопіль, 1994.
23. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI-XVIII століть: У 2 кн. / В. Шевчук. – К.: Либідь, 2005.

Додаткова

1. Агєєва В.П. Українська імпресіоністична проза / В. Агєєва. – К., 1994.
2. Александрова О. Старокиївська агіографічна проза / О. Александрова. – Одеса, 1999.

3. Астаф'єв О. Українська повоєнна еміграційна література: шляхи розвитку / О. Астаф'єв // Варшавські українознавчі записки. – № 25-26. – Варшава, 2008.
4. Білецький О. Літературно-критичні статті / О. Білецький. – К., 1990.
5. Бугайко Т. Ф. Українська література в середній школі: Курс методики / Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайко. – К. : Рад. школа, 1962. – 391 с.
6. Буяльский Б. А. Курс на мастерство : пособие для учителя-словесника / Б. А. Буяльский. – К. : Рад. школа, 1970. – 206 с.
7. Василь Стефаник – художник слова / Ред. В. Грещук, В. Кононенко, С. Хороб. – Ів.-Франківськ: Плай, 1996.
8. Гнідан О.Д. Василь Стефаник: Життя і творчість / О. Гнідан. – К., 1991.
9. Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есе, полеміка / Г. Грабович. – К., 1997.
10. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика / А. В. Градовський. – Черкаси : Брама, 2003. – 292 с.
11. Грицюта М.С. Художній світ Василя Стефаника/ М. Грицюта. – К., 1982.
12. Гром'як Р. Давнє і сучасне: Вибрані статті з літературознавства / Р. Гром'як. – Тернопіль, 1997.
13. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т. Гундорова. – Львів, 1997.
14. Демченко І. Особливості поезиї Ольги Кобилянської / І. Демченко. – К, 2001.
15. Демчук О. Життєпис письменника (конспекти нестандартних уроків) / О. Демчук. – К. : Педагогічна преса, 2002. – 192 с.
16. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К., 1995.
17. Живиця: Хрестоматія української літератури ХХ століття. У 2 кн. / Упор. М. Конончук, Н. Бондар, Т. Конончук. – К., 1998.
18. Жила С. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи : монографія / С. Жила. – Чернігів : Деснянська правда, 2004. – 360 с.
19. Жулинський М. Наближення: Літературні діалоги / М. Жулинський. – К.: Дніпро, 1986.
20. Жулинський М. Слово і доля: Навчальний посібник [Г. Сковорода] / М. Жулинський. – К., 2006.
21. Жулинський М.Г.Із забуття – в безсмертя / М. Жулинський. – К., 1990.
22. Золотухін Г. Твір з української мови та літератури / Г. Золотухін, І. Жебка, Н. Литвиненко. – К. : Освіта, 1997. – 123 с.
23. Калениченко Н.Л. Михайло Коцюбинський: Нарис життя і творчості / Н. Калениченко. – К.: Дніпро, 1984.
24. Кирилюк Є.П. Тарас Шевченко: Життя і творчість / Є. Кирилюк. – К., 1964.

25. Ключек Г. Світ «Велесової книги» / Г. Ключек. – Кіровоград, 2001.
26. Когут О. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / О. Когут. – Тернопіль : Астон, 2005. – 203 с.
27. Коломієць В., Коломієць Т. Образ матері і дитини у творчості Тараса Шевченка / В. Коломієць, Т. Коломієць // Українська мова та література: Посібник для вчителів – словесників, студентів – філологів, вступників до вузів. – К., 1996.
28. Кононенко П.П. Українська література: Проблеми розвитку / П. Кононенко. – К., 1994.
29. Костюченко В.А. Степан Васильченко: Життя і творчість / А. Костюченко. – К., 1978.
30. Кузнецов Ю.Б. М.Коцюбинський – імпресіоніст / Ю. Кузнецов. – К., 1997.
31. Кузнецов Ю.Б. Поетика прози Михайла Коцюбинського / Ю. Кузнецов. – К.: Наукова думка, 1989.
32. Мазуркевич О. Р. За рідне слово в рідній школі: На шляху становлення методики української літератури / О. Р. Мазуркевич. – К. : Херсон : [Б.н.], 1995. – 208 с.
33. Мишанич О. Крізь віки: Літературно-критичні та історіографічні статті та дослідження / О. Мишанич. – К., 1996.
34. Мишанич О. Повернення. Літературно-критичні статті і нариси / О. Мишанич. – К., 1993.
35. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах : підручник / Л. Ф. Мірошніченко. – К. : Слово, 2011. – 420 с.
36. Нахлік Є.К. Українська романтична проза 20-60-х рр. ХІХ ст. / Є. Нахлік. – К., 1988.
37. Ніколенко О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури : посібник для вчителя / О. М. Ніколенко, О. М. Куцевол. – К. : Вид. центр «Академія», 2003. – 288 с.
38. Павленко Г. Становлення історичної белетристики в давній українській літературі / Г. Павленко. – К., 1984.
39. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – 2-е вид., перероб. і доп. / С. Павличко. – К., 1999.
40. Павлюк М.М. Творчий метод і поетика Т. Шевченка / М. Павлюк. – К., 1980.
41. Пархомик Р.Я. По дорозі в казку українського модернізму / Р. Пархомик. – К., 1997.
42. Пивоваров М. Юрій Федькович. Літературно-критичний нарис / М. Пивоваров. – К., 1954.
43. Погребенник Ф.П. Сторінки життя і творчості Василя Стефаника / Ф. Погребенник. – К., 1980.
44. Поліщук Ф.М. Український фольклор. Давня українська література. Практичні заняття: Навч. Посібник / Ф. Поліщук. – К., 1991.

45. Проблеми історії та теорії української літератури кінця XIX – поч. XX ст. – К.: Наукова думка, 1991.
46. Рисак О. Мелодії і барви слова: Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX – початку XX століття / О. Рисак. – Луцьк, 1996.
47. Слоньовська О. В. Конспекти уроків української літератури для 11 класу: Нове прочитання творів / О. В. Слоньовська. – К. : Рідна мова, 2001. – 796 с.
48. Степанишин Б. Давня українська література в школі / Б. Степанишин. – К., 2000.
49. Сильові тенденції української літератури XX століття: Збірник. – К., 2004.
50. Телехова О. Вивчення теорії літератури в школі / О. Телехова. – Х. : Гриф, 1998. – 175 с.
51. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Л. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 302 с.
52. Українські поети-романтики 20-40-х рр. XIX ст. / Вступ. стаття І. Айзенштока. – К., 1988.
53. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко / Л. Ушкалов. – К., 2006. – 284 с.
54. Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях XIX-XX ст.) / Й. Федас. – К., 1987.
55. Федченко П. М. Літературна критика на Україні першої половини XIX ст. / П. Федченко. – К., 1982.
56. Филипович П. Літературно-критичні статті / П. Филипович. – К., 1991.
57. Хропко П. Анатолій Свидницький / Свидницький А. Роман. Оповідання. Нариси. – К., 1985.
58. Шевчук В. Дорога в тисячу років: Роздуми, статті, есе / В. Шевчук. – К., 1990.
59. Шуляр В. І. Методична лоція: бібліографічний путівник учителя літератури / В. Шуляр. – Миколаїв : Іліон, 2008. – 336 с.
60. Шумило Н. М. Під знаком національної самобутності: Українська художня проза і літературна критика кінця XIX – початку XX ст. / Н. Шумило. – К., 2003.
61. Юрійчук М. І., Івашкевич З. А. Юрій Федькович: Семінарій / М. Юрійчук. З. Івашкевич. – К., 1981.
62. Яременко П. Іван Вишенський / П. Яременко. – К., 1982.
63. Яременко П. Мелетій Смотрицький: Життя і творчість / П. Яременко. – К., 1986.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Вступник повинен мати належний рівень знань з фонетичної системи, лексичного складу і граматичної будови сучасної української літературної мови, володіти її літературними нормами.

Вступник повинен мати належний рівень знань з історії української літератури, володіти навичками комплексного аналізу художнього твору, систематизувати та узагальнювати набуті знання, використовувати їх у своїй практичній діяльності.

Екзаменаційний тест складається з 50 тестових завдань, за виконання яких вступник може одержати 200 балів, кожна правильна відповідь оцінюється у 4 бали.

Залежно від кількості набраних балів вступник може бути рекомендований або не рекомендований до навчання:

1– 99 балів – не рекомендований.

100 – 200 балів – рекомендований.

Програму затверджено на засіданні кафедри української мови (протокол № 8 від 03. 03. 2021 р.) та на засіданні кафедри української літератури (протокол № 7 від 03. 03. 2021 р.).